

յինքն՝ ուժովն(յ) լույսն. և հետ ծարոյրի յաշան դէն ոք՝ օգտէ. և խստասիրտ մարդոյ, որ զազանաբարոյ լինի և ունենա(յ) ի մատանին՝ խանդէ խիստ. և է ստոյգ փորձով և զեղեցիկ:

« Գազազն սպիտակ քար է, և քնու թեամբ հով ու չոր. լինի ի Սմբղնդա(յ) երկիրն. և քար մի այլ կա(յ), անունն՝ ալուա. նման է ի զազազս. և այն օգտէ անասնոց աշից, որ սպիտակ լինի՝ ընկել ի ներքս, և ի մաս որ ակն լինի՝ դիպել՝ ի նա կախեն՝ օգտէ. ի տուն և ի դուրս չար ակին օգտէ. և որ ի մատանին ակն դնէ և հայի՝ աղէկ է. և թէ ի քացախն ձգէ, որ մուխն ելանէ ի քացախէն՝ օգտէ այն քացախն թզրացաւի(?) և թառան չացաւի:

« Մարխաշիան քար է, բազում գունիւր ունի. ոսկէգոյն, պղնձագոյն, արծաթագոյն, երբ խառնեն յինքն քալ(ր)իթ՝ նա սպատի ի յիւրմէն ոսկին. և երբ զերկաթն թաթխեն յիւր քերուէն և այնով մխեն՝ հրահանք ազնիւ և լաւ լինի:

« Պատեհի քարն է տաք ու չոր. գտանի յԱփրիկէ աշխարհն, ուր կարմիր քարիթն ելանէ յիւրմէն, լեւեն երեք զարէհատ՝ և տան արծուացն՝ օգտէ. և զդեղին ջուրն սրբէ և .աղջ առնէ:

« Երկաթախտ քարն՝ լեւել և մորհամ՝ շինել լուրջ, ցամաքեցնէ զնասուրն՝, և ողջացնէ. և ուս աղիքն թուլցել լինի՝ լեւէ և տուր պնդէ:

« Պյոր լրջագոյն, ով պահէ ընդ ինքն՝ ակուսյին ցաւն կտրի:

« Պյոր սպիտակ, որ զերդ ապակի հալի. ով պահէ ընդ ինքն՝ գէշ երազ չտեսնու:

« Պեւեղն կարմիր ֆնճանի տակ է. ով պահէ ընդ ինքն՝ կրսի՝ ցաւուն օգտէ, և այսահարութեան և վախելոյ:

« Խանտուանդն երեք ազգ են. ա. զերկաթն քարշէ յինքն և ք. փախշի յիւր-

կաթէն. և գ. սպիտակ է զերդ պլուր: Ի ծովն լինի. և երբ եփեն՝ կակղանա(յ) զերդ միս. օգտէ թիւնաւորաց վիրի. և Գրիստոսը Աստուծոյ փառք յաւիտեանս ամէն »:

ԱՐՇԱԽԻՐ ՆՕՇԱՊԷՐԵԱՆ

Գ.

(Շար. տես թզմ. 1921. էջ 201)

Փերթուածներու բաժնին մէջ, քանի մը կտոր ամփոփուած են « Մանկական երազներ, դպրոցական շրջանի երիտաւարը թիւջներ » տիտղոսին տակ: Չենք հասկնար թէ ինչո՞ւ այս տիտղոսը քերթուածներու սկիզբը չեն դրած և միայն քանի մը հատէ յառաջ դրած են, մանաւանդ որ տակը կը նշանակեն նաև 914-915 թուականը: Իայց փերթուածներու մէջ կայ որ, ինչպէս Պայծառ Գիւրեհեր, գրուած է 1910ին, ուրիշ մը՝ Չօն առ վշտահար Հայր Գասպար էֆ. Նեմցէ, 1918ին, ուստի և լաւ չհասկցուի՝ թէ ինչո՞ւ գրուածքին ճակատին մէջ կը համարուի թէ փերթուածներն ու Արժակ բանաստեղծութիւնները գրուած են 1914-1915 տարիներուն:

Փերթուածներուն մէջ եթէ Արշախիր ուրիշ դժուարութեան մը կը բախի՝ իր զգացումները բացատրելու թուական և յանգաւոր տաղաչափութիւնն է: Արդէն դժուար բան մըն է որ մարդս կարենայ արձակ իր միտքը վայելուչ բացատրել. բայց աւելի դժուար կ'ըլլայ՝ երբ ուզենք անոր կապեր ալ աւելցնել, ինչպէս են ոտանաւորին ոտքերն ու յանգերը: Արշախիր արդէն օրինակելի արձակագիր մը չէր, յաճախ կը անդանչէ լեզուի պարզութեան ու յստակութեան դէմ: Եւ իր աշակերտութեան տարիները և այն մթնոլորտը, ուր ապրած է, այն տարիներուն լեզուի զեղեցկութեան տիպար օրինակներ

1. Սպիտակ = Մեհիւ:

2. Բւիթն = Նասը:

3. Արժակ (?).

չէին: Իր Գերթուածներուն մէջ ալ ուստի բազմաթիւ են ամէն տեսակ մեղանշութիւններ՝ լեզուի և տաղաչափական կանոններուն դէմ: Քիչ չեն նաև ընդհանուր գրելու և քերթողութեան արուեստի դէմ: Ասկից յառաջ եկած ընդհանուր դժուարասկնալի խրթնութիւն մը: Բայց մենք պիտի հետևինք իր հոգւոյն պատմութեան, որ միշտ մեծ է, ցաւազին և նոր:

Գերթուածներուն մէջ ժամանակագրական կարգաւ առաջինն է դարձեալ ուրիշ Պայծառ Գիշերներ մը: Տարեթիւին նայելով Արշալիք զասկից գրած է՝ երբ հազիւ տասուերկու տարեկան կարու իր ամենէն աւելի անմեղութեան հասակն էր դեռ: Ցաւազին պատմութիւնը իրեն մէջ չսկսիր՝ բայց եթէ 1912էն վերջ: Հոս է որ Ալիշանէ կ'օրինակէ տողեր առանց մտքէն անցնելու՝ որ ուրիշներ կրնան հասկնալ: Բայց անեղծ գեղեցկութեամբ տողեր ալ ունի՝ որ միշտ պիտի յիշուին: այսպէս այս տունը զոր գրած է շատ անգամներ կապոյտ երկինքը ուշադրութեամբ դիտելէ վերջ:

Ու երկրի ժամեր հերձուանքով խորին
Այդ գոհարներուն Մեծ Ոսկերիին
Սիրահար մըն եմ, իր մլտածումին
Մէջտ սէր պիտի տամ կեանքին շրջանին:

«Երազիս մէջ» կտորին նոր գաղափար մը կը գտնէ,

Հորաշաղարգ ծնունդը Նոր Միտային:

Նոր դարու մը մէջ նոր աստուածութիւններու ծնունդը աւետող ոտանաւորները՝ միշտ քիչ մը առեղծուածային են: այսպէս է նաև Վիրգիլիոս իր Հովուերգութեանց մէջ Կուսական ծնունդը աւետող նոր դարուն ոտանաւորին մէջ: Բայց Արշալիքի Երազիս մէջը դեռ աւելի առեղծուածային է: Բոլորը ինչ որ կը հասկընանք իր ոտանաւորէն այս է՝ Թէ նոր Մեծիւն հայ էր, և կը ժպտէր «Նոր Տիրամօր Թեկերու մէջ յաղթական»:

Անգամ մը այս գիւտը ընելէ վերջ, ան

իր շատ մը երգերուն նոր մագնիսը կը դառնայ: Սոխակին երգը ոտանաւորին մէջը կ'ըսէ.

Կ'երթամ երգել փառքն անդին
Քո նորածին Մեծային:

Տիկին Էրզնէն Էօմպէքեանի որդւոյն, փոքրիկն ժիրայրի մահուան առթիւ ձուռուած իր լալօնից մէջ, յետ քիչ մը ամբողջ ազգին վրայ լալու «կայ հայ գրիչ մը անլաց»... կը զայրանայ ծերն Աստուծոյն դէմ, բացատրութիւն մը զոր կրնայ սովորած ըլլալ պատերազմի ժամանակ շատ յեղեղուել լսելով, բնականաբար կը պահանջէ Աստուած մը որ ըլլայ քիչ մը անհեղ և հսկայ:

Հազարամայ արեւմարդուս՝ Գերեօնի՝
Ձեզդ Էսիշեից...
Հերոս մը հայ՝ Վահէվահան Թոռնորդի:

Այսպիսի Աստուծոյ մը պէտքը իր մէջը արթնցողած են «Պահանջ» և «Կը ժպտէր» ոտանաւորները, ուր աղէկ կը զգանք որ ուզած է բացատրել մեր ազգին դարաւոր տառապանքները, ու անլուր ճնշումներն ու հալածանքները: Չօն մը ունի «առ վշտահար Գասպար էֆ. Նեմցէ, ի յուշ սիրեցեալ բարեկամիս Պաղամեօսիկն Գեղամ Նեմցէի»: Ասկից մահերգ մըն է. ասոր մէջ ալ դեռ կը խօսի հայութեան իր նոր Աստուծոյն վրայ:

Ուրիշ երկու անուններ ալ մէջտեղ կու գան ինչպէս Վարուժան, «Ներհակն ինչպէս մեծ Վարուժանն էր ըսած». և Գուրեան, «Գուրեանի պէս կ'ուզեմ թոռանցըդ պատմես»... Բայց իր գերագոյն միտքարութիւնը կը գտնէ միայն՝ երբ կը վառին «Ջահերը նոր հաւատքին», և ինք կ'աղօթէ, Նոր Աստուծոյն Հայութեան

Թոռնիկներու յար պաշտպան,

Գուրեանին անուան յիշատակութիւնը կը ցուցնէ Թէ ինք կը մտնէ հիւծախտաւոր սիրահարի զգացումներու մէջ: Շաքիին արցունքը կտորին մէջ կ'երգէ «Սէրը գեղ-

ըուկ աղջրկան, Զոր շիրիմն ալ չմարեր» — մինչ անդին իր անգուժ ճաղքենի նշանածը «Պոլսոյ չըքնաղ հարսերի... կը համբուրէ փէշերը»։ Նոր տարւոյ առթիւ ուրիշ Զօնի մը մէջ առ Օրիորդ Արմինէ Մ'նացականեան՝ այնքան շնորհալի իմաստ մը կը յայտնէ՝ որ ես գոհ կ'ըլլամ միայն նշանակելով անցնիլ։

Հարկ մը պէս որ կու լայ
Ճերմակին մէջ սեւ բախան իր,
Տարին ինչի մէջ կ'երթայ։

Թեյ մը վարս Զօնին մէջ, իր փափաքը Գուրեանին համար կ'աւելնայ։ Այս ձօնը նուիրած է իր սրտակցին, սիրախաղն Նուպարի։ Սիրախաղն բառը արդէն բաւական էր իրեն յիշեցնելու համար Գուրեանը։

Փսփսալով կ'երթայ զեփուռն Զամէւ,
Ան գեղաւոր հօգն է կարծես Գուրեանին։

Կ'երևի թէ Գուրեանի հազը մասնաւոր նշանակութիւն մը ունեցած է իրենց մէջ, և կը փափաքին օր մը իրենց ալ ունենալ զայն։

Օր մ'ալ, տէր իմ, պիտի հազմ մարդօք ես,
Պիտ' ըսեն ինձ «Տըժգոյն ցերթօղ Երմին»։

Նա գիտէ որ իր ընկերոջ «Նոր Տարփանքին չաստուածուհին էր Նըւարդ, — և թէ «Քուշակ մը նոր, Նուպար երգիչն իր փառքին»։ Բայց միանգամայն անոր «կատակներուն մէջ զըւարթ», կը գրէ, «Ես իր վաղուան արցունքները կը համարէի...»։ Խրատուած այս գուշակումէն կը գոչէ։

«Հեռու ինձմէ, դարուս սէրը արեւատ է.
Են զըրեջ իմ, զաղափարի ո՛վ ազնիւ,
Հաւատարմո՛ք իմ սիրուհիս»։

«Քերթողին մայրը» կտորին մէջ, ձօնուած ուրիշ դասընկերի մըՊ. Ալաւնեանի, Գուրեանի հազին համար ունեցած սէրը զրեթէ անկարգ կը դառնայ։

«Ան կը հազար... զերդ Գուրեանն էր հազացած
Եւ Մեծարքեմ... զերդ սիրոյ լաւը միշտ Բաց»։

Կարծես այս շրջանի երիտասարդները մէկ փափաք մը միայն ունեցեր են, — Գուրեանի պէս, հիւծախտաւորի մը պէս անգամ մը միայն հազալ, ու վերջէն ալ ինչ կ'ուզէ թող ըլլայ, մեռնիլ։ Ասիկայ մոլութիւն մըն է զոր ես չեմ կրնար գնդեցիկ կոչել։ Այս կտորին մէջն է դարձեալ որ Արշալիր մեզ կը ցուցնէ երիտասարդ բանաստեղծը անօթութենէ մեռնելու վիճակի մէջ։

«Ի զուր, ըստ գործի մարդ մը, կ'երագնս,
Վաղը շերտ մ' հաց պիտի խղղել զսա տունէս»։

Բայց բոլոր իր համակրութիւնը հիւանդագին բաներու համար այնքան յորդագեղ զուրս չյայտներ բայց եթէ «Դեղին Համբոյրը» ոտանաւորին մէջ։ Զասիկայ «դեղին» կոչած է որովհետեւ բնութեան մէջ բոլոր հիւժող բաները այս գոյնը ունին։ Եւ ինչ կայ բնութեան մէջ աւելի դեղին գոյն ունեցող քան աշունը։ Ու Արշալիր զանիկայ կը սիրէ և ուրիշ բանի այլ ևս չկարօտի բայց եթէ անոր համբոյրին։

«Աշունը ես կը սիրեմ, գորովագութ քոյր մ'ե ան
Որ կու գայ սիրտս համբուրել զով քրթնեցի իր զեղման»։

Իր սէրը Աշնան համար զինք կը մղէ զանիկայ իբր կենդանի, շնչաւոր էակ մը նկատելու, և անբաժան անոր հետ միանալու, եղբայրական սիրով ու անկեղծութեամբ մը։

«Եղբայր չունիմ, կոյս սիրոյս եղիբ յաւէտ պահապան,
Ինչպէս լուսինն ու աստղեր, սիրենք յաւէտ մենք զերար.
Ինչպէս երկու ասիերու ծոցերը թարմ ու դաւար,
Դժ մ'յանդիման, յարածպիտ, իրարու փառք երգող»։

Աշունը այսքան հաւատարիմ թարգմանն ըլլալով իր սիրոյն, Պետրոս Գուրեանն անոր մէջ ազուցանելու պիտի չգտնէր տեղ մը։ Անոր դուրսագ մը կը զննէ հոն՝ ուր ուրիշ ոճով մը վեր կը հանէ

Դուրեանի արժանիքը: Երգիծարանական տողեր կը նուիրէ անոնց՝ որոնք իրենց մէջ Դուրեան մը կը կարծեն ըլլալ, քիչ մը վիշտ զգալուն պէս: Եւ յաջող երգիծա-
բանական տողեր են:

«Ո՛չ ապաքէն դարուս մէջ, վշտահար սիրտ մ'անպայման,
Բաւ որ անգամ մը հազայ, կը զգայ իր էտը Դուրեան».
«Բե՛հ, Դուրեանը ի՛նչ կ'արժէ, կողտ լեզու մը անհեթեթ,
Համակ նըւազ ու երգ են սա իմ տողերս նըրբորուստ,
Կ'ըսէր պարոն մը որուն զօքախտ մագերն պիծող 'եւրկար,
Օրը զոնէ հօթն անգամ, հեղեղավազ, սանուրէ սանտր,
Կը տքնէին նըրբանալ, սե փողկապ մ'ալ զերդ թիթեռ
Օսման Պէյէն Բեթի Դան իր երազը կը տանէր...
«Ալէք ցերթող, ժախից ցերթող, ապուշ Վահանք անգամ
Գրածը տըպէլ պիտի տայ. ինչո՞ւ պիտի լուսնեամ
Անուն մ'ալ ես որ այնքան երազկոտ եմ, դիւրազագաց»:

Բայց Դուրեանի ամենամեծ յայտնու-
թիւնը կ'ըլլայ դարձեալ աշնան մէջ, երբ
օր մը Չամըլճայի գագաթը, զգացի կ'ը-
սէ, որ «հողը ոտքիս տակ եռաց,...
Հանճարի մը քայլերուն հետքերն էի ես
տեսեր...» և «լսեցի, — կ'ըսէ, — ձայն
մ'ալ Աստուած,

Դեղին աշնան մէջ հիւսար
Քուշակորդին կը հազար...:

Մարդ պիտի ըսէր թէ Չամըլճա տեսակ
մը Դողդոն է, ուր կ'երթան բանաստեղծ
օծուելու:

Տարուած Աշունով Արշաւիր ստուգիւ
իր ամենազեղեցիկ տողերը կը գրէ, ոգևորիչ
և ոգևորուած:

«Ու զեղին օրեցի, զոյնն երազի, լիայոյս,
Համբուրեցի հիացած այս զեւթական, բազմաւոր
Գոյներու վեհ թագուհին, աշնան յաւերժ սիրահար
Աբրահ Դողդոյս մեղմալով ջրեթնորով զալկազոյն
Համբուրեցի ես ըզքեզ, վըշտանեկարդ իմ աշուն,
Գարնան՝ տըխուր, աշնան հաճ, երգէ՛ քենարդ իմ սիրուն:

Հոգեվարքի մը իղձը, մահելու մըն է,
նուիրուած «վաղամեռիկ սրտակցիս, գա-
ղափարի հաւաքատ ընկերին, Յովհաննէս
Յովհաննէսեանի, որ Փրկչի Հիւանդանո-
ցին մէջ եղաւ մին այն բուրաւոր զոհերէն
«հիւծախտ» կոչուած»: Յովհաննէս, որ իր

գաղափարի ընկերն էր «կը պաշտէր մա-
նաւանդ իր ծննդավայրը, և Մշեցիի յամառ
համոզմամբ անպայման կը պահանջէր
զայն մայրաքաղաք՝ դարերէ ի վեր երա-
զուած անկախ Հայաստանի մը, որուն կը
հաւատար ամենարացարձակ կերպով »:
Մենք չհասկնալով այս պատահելոյն մեծ
սէրը իր ծննդավայրին համար, իր հիա-
նանք իր հայրենասիրութեան եռանդին
ու անոր անխախտ հաւատքին վրայ, որ
Արշաւիրը իր հիւանդկախ զրութենէն
դուրս կը հանէ և զինք գործունէութեան
ասպարէզ կը մղէ:

«Խաբեց զիս Ան որ ունէր ափին մէջ սիրտս երախայ.
Բայց տարբեր երգ մ'իս ուսայ, երգ մ'որ լաւմի կը խըն»
(գայ,
Երգ մ'որ հօթ դար անդադար բուն մեր երկիրն էր երկերն»):

Եւ Գամառ-Քաթիպայական լեզուով
մը ան կը ձաղկէ Պոլսոյ հայերու ան-
տարբերութիւնը ու թեթևութիւնը, կ'ուզէ
«Նոր Աստուածներ հեթանոս, նոր Աս-
տուածներ քրիստոնէ, — Որոնց սուրբը
բուսնին հայուն անհոն անէծքէն»:
Ընդ-
հանուր ջարդերու և գերեվարութեան օրե-
րէն վերջ էին այս տողերը, Հատու տողեր
ունենալով հայ հրեայներու համար, սահ-
մանկեցուցիչ տեսարաններ կը բանայ մեր
կրած տառապանքներուն, և իր տողերը
կը վերջացնէ Ազատութեան հաւատքովը,
ուր ոսկի երգեր պիտի հիւսենք, «բայց, —
խրատ տալով, — միշտ խոհեմ մեր ձեռ-
քէն, Զինքը պիտի չըծըրգենք... Զի միշտ
անդին կը սպասեն, Ո՛վ գայլ, դուն դեռ
մեռած չես...»: Հոգեվարքի մը իղձը,
աղէկ կը ցուցնէ իր մէջ իղձը միանգա-
մայն բոլոր հայերուն:

Անգամ մը գործի ասպարէզ մղուելէ
վերջ, պատանի Քերթոյը 1918ին կը
հիմնէ «Մօտա» անուամբ գրական, գե-
ղարուեստական, գիտական շաբաթաթերթ
մը, որուն առաջին երկու թիւերը միայն
իր խմբագրապետութեան օրով կը հրա-
տարակուին: Ինք աւելի կարծիքէն էր, որ
թերթը փոխանակ Մօտա անունան՝ Նոր
Ծաղիկ անունը կրէր: Եւ ստուգիւ մենք

Երկրորդ թիւին մէջ Մօսա անուան ըով կը գտնենք դրոշմուած և Նոր Ծաղիկ, Մեր զարմացումը ստուգելու մեծ է որ այն հասու որ ճնշման ու սղութեան օրերուն, նա միջոցներ գտած է հայերէն լեզուով թերթ մը պահելու: Ասիկայ ոչ միայն ապրիլ, այլ և զուրիշներ ապրեցնել էր իր հետ. ասիկայ մեր ազգային իտէլալին կայծը փոշիին տակ արծարծելն էր, ու նուիրական հուրը պահել: Մենք կարդացինք երկու խմբագրականները, որ նա զետեղած է Մօսայի և Նոր Ծաղիկի սկիզբը: Իսկոյն աչքի կը զարնէ որ Արշալուի, Թօթափած իր տղայութեան խակութիւնները, աւելի պարզ, աւելի վարժ գրիչ մը յերևան կը բերէ, ուր կը զգացուի գործունեայ մարդը: Շատ իսկ եռանդ և համոզում ունի իր արուեստին խմբագիր մ'ըլլալու համար: Կ'ոգևորէ և կը քշէ կը տանի իր հետ, ներքին կրակն ունի: Այս կրակն է որ կ'ոգևորէ իր ամէն ընթերցողները՝ ողբալու պատանի քերթուածագրին մէջ մեծ խորհող մը, հրապարակագիր մը և մեծ սիրտ մը:

Հ. Ն.

=====

— Պատերազմը կրնայ արդարացի ըլլալ՝ մի միայն իբր օգտակար միջոց խաղաղութիւնը ապահովելու:

— Շատ կրեցիք, խայտառակաբար ամբաստանեցաք. համբերող եղէք. պատմութիւնը իր վրէժը պիտի առնու. այժմէն կ'երայխառնործ մեզ:

— Քրիստոսի կրօնքը՝ հայրենասիրութեան համար մէկ օրէնք կը դնէ. այն որ կատարեալ քրիստոնեայ չէ՝ կատարեալ հայրենասէր չի կրնար ըլլալ:

— Ներկան անցելոյն պտուղն է, իւր կողմն ուն մէջ կը կրէ ապագան:

— Եկեղեցւոյ օրէնքները՝ Պետութեանց ալ օրէնքներ են:

ՄԻԲԱՆԱԾՈՐ ՄԵՐՍԵՐ

ԼԵԶՈՒԱԴԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՅԵՐԵՆ ՆՈՐ ԲԱՌԵՐ

ԵՓԻՐՄԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՎԱՅԻՑ ՄԷՋ

Եփրեմի վկայք Արեւից, որուն թարգմանութիւնը Ոսկեդարէն է, արդէն մասամբ (?) ծանօթ էր Հայկազեան Բառարանի հեղինակներուն: Դոյնին մէկ մասը տպուած է Սոփերքի Ի հատորով. «Պատմութիւն վարուց սրբոյն Շմաւոնի եպիսկոպոսի և ճառի վկայսն արեւից» (տպ. Վենետ. 1854): Վերջին անգամ ամբողջ գործը զանազան ձեռագիրներու համեմատութեամբ տըպագրութեան տուաւ ողբացեալն Գալուստ Տէր-Մկրտչեան: Գիրքը թէ և ամբողջապէս տպուած է էջմիածնի տպարանին մէջ, բայց մինչև այսօր հրատարակուած չէ՝: Այս աշխատութենէն օրինակ մը հեղինակը սիրայօթար իմ տրամադրութեան տակ դրած ըլլալով՝ հոս կը հաւաքեմ այն բոլոր նոր բաները՝ որոնք Առձեռն Բառարանին ծանօթ չեն, կամ ըստ իս որեւէ բացաւարութեան պէտք ունին:

1. Երու

Եւ զարիւնն ձեր, որ ներկեալ և չոգաւ, և ոչ երրն երուաց՝ որ է անկողին նորա, կարէ լուանալ և սրբել զսպանութիւնն ձեր, որով սեպաւ և եմուտ ի հող, և ոչ որդն կենդանի՝ որ է հանդերձ նորա, կարէ սպիտակացուցանել (էջ 54. Նոյն ընթերցուածն ունի նաև Սոփերք, Ի. էջ 103):

Թէ նշանակութեամբ և թէ ձևով անստոյգ բառ մ'է երուաց, ուղղականը ըլլալու է երու կամ երի, որոնց երկուքն ալ այլուտաւ անծանօթ են: Բառգիրք Երեմիայ (ա. տպ. Աւիկոնա 1698, էջ 91, բ. տպ. էջ 126) ունի երեաց «ծառ» ձև մը, որ ապահովաբար ասիկա ըլլալու է: Ըստ այսմ երր երուաց կը նշանակէ

1. Կը լսեմ թէ նորերս արդէն լոյս տեսած է Նոյնի ինամբով լոյս տեսեր է նաև Շապուդ Բագրատունւոյ նորագիտ պատմութիւնը: